

บทที่ 5

บทสรุป การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทนี้เป็นการสรุปผลการวิจัย เรื่องทัศนคติของผู้บริหารและครูในโรงเรียนของมูลนิธิธิดาผู้รับใช้ดวงหทัยนิรมลของพระแม่มารีย์ต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโก โดยจะกล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้บริหารและครูต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกตามตัวแปรด้านศาสนา อายุ วุฒิทางการศึกษาและประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของผู้บริหารและครูต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโก
3. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของผู้บริหารและครูต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกตามตัวแปรด้านศาสนา อายุ วุฒิทางการศึกษาและประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน
4. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติกับการปฏิบัติตามทัศนคติของผู้บริหารและครู
5. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและการปฏิบัติตามทัศนคติของผู้บริหารและครู

สมมุติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารและครูมีทัศนคติต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกแตกต่างกัน
2. ผู้บริหารที่มีความแตกต่างด้านอายุ วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน มีทัศนคติต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกแตกต่างกัน
3. ครูที่มีความแตกต่างด้านศาสนา อายุ วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน มีทัศนคติต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกแตกต่างกัน
4. ทัศนคติและการปฏิบัติตามทัศนคติของผู้บริหารและครูแตกต่างกัน
5. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและการปฏิบัติตามทัศนคติของผู้บริหารและครูมีความสัมพันธ์เชิงบวก

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ เป็นผู้บริหารและครูจากโรงเรียนในมูลนิธิภคินีผู้รับใช้ดวงหทัยนิรมลของพระแม่มาเรียจำนวน 190 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารที่เป็นนักบวชจำนวน 24 คน และครูผู้สอนที่เป็นฆราวาสจำนวน 166 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบการแบ่งพวกลักษณะที่มีสัดส่วน (Stratified Proportional Sampling) จากประชากรจำนวน 314 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร 26 คน และครูจำนวน 288 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

- ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อปรัชญาการศึกษาของคอนบอลโกในด้านเหตุผล ศาสนา และความรักเมตตา โดยใช้สเกลแบบลิเคิร์ต ซึ่งมีตัวเลือก 5 อันดับคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม = 0.80
- ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามทัศนคติ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าซึ่งมีตัวเลือก 5 อันดับคือ ปฏิบัติได้มากที่สุด ปฏิบัติได้มาก ปฏิบัติได้ปานกลาง ปฏิบัติได้น้อย และปฏิบัติได้น้อยที่สุด และคำถามปลายเปิดที่ถามถึงปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามทัศนคติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้บริหารและครูในโรงเรียนของมูลนิธิภคินีผู้รับใช้ดวงหทัยนิรมลของพระแม่มาเรียทั้ง 6 โรงเรียน และนำแบบสอบถามที่ตอบเสร็จแล้วกลับด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามคืนและเป็นฉบับที่สมบูรณ์ทั้งหมด 190 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐาน เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติและการปฏิบัติตามทัศนคติด้วยการทดสอบที และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว การหาค่าความสัมพันธ์แบบพัวร์สัน ไบรด์กัท โมเมนต์ระหว่างทัศนคติและการปฏิบัติ แล้วเสนอเป็นตารางมีคำบรรยายประกอบ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. รายละเอียดเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตำแหน่ง ผู้ตอบแบบสอบถามมีทั้งหมด 190 คน แบ่งเป็นผู้บริหารที่เป็นนักบวช 24 คน และครูที่เป็นฆราวาส 166 คน

ศาสนา ผู้บริหารนับถือศาสนาคาทอลิกทั้งหมด 24 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนครูนับถือศาสนาคาทอลิกจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 20.5 นับถือศาสนาอื่น ๆ จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 79.5

อายุ ผู้บริหารที่มีอายุ 21-30 ปี มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 อายุ 31-40 ปี มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 อายุ 41 ปีขึ้นไป มี 7 คน คิดเป็นร้อยละ 29.2 ส่วนครูที่มีอายุ 21-30 ปี มีจำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 40.4 อายุ 31-40 ปี มีจำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 48.2 อายุ 41 ปีขึ้นไป มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 11.4

วุฒิการศึกษา ผู้บริหารที่มีวุฒิต่ำกว่าอนุปริญญา มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 วุฒิปริญญาหรือเทียบเท่า มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 วุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 66.6 ส่วนครูที่มีวุฒิต่ำกว่าอนุปริญญา มีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 วุฒิปริญญาหรือเทียบเท่า มีจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5 วุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีจำนวน 94 คิดเป็นร้อยละ 56.6

ประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน ผู้บริหารที่มีประสบการณ์การทำงานใน

โรงเรียนเป็นเวลา 10 ปีหรือต่ำกว่า มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 ประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน 11 ปีขึ้นไป มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 62.5 ส่วนครูที่มีประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน 10 ปีหรือต่ำกว่า มีจำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 66.9 ประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน 11 ปีขึ้นไป มีจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 33.1

2. ผลการศึกษาระดับทัศนคติของผู้บริหารและครู

2.1 ทัศนคติของกลุ่มผู้บริหารต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกอยู่ในระดับดีมาก โดยมีทัศนคติด้านเหตุผลและทัศนคติด้านศาสนาอยู่ในระดับดีมาก ทัศนคติด้านความรักเมตตาอยู่ในระดับดี ส่วนทัศนคติของกลุ่มครูต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกอยู่ในระดับดี โดยมีทัศนคติด้านเหตุผลอยู่ในระดับดีมาก ทัศนคติด้านศาสนาและทัศนคติด้านความรักเมตตาอยู่ในระดับดี

2.2 ทัศนคติของผู้บริหารทุกกลุ่มอายุต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกอยู่ในระดับดีมาก โดยที่ทัศนคติด้านเหตุผลและทัศนคติด้านศาสนาของผู้บริหารทุกกลุ่มอายุอยู่ในระดับดีมาก ระดับทัศนคติด้านความรักเมตตาของผู้บริหารที่มีอายุ 21-30 ปีและอายุ 41 ปีขึ้นไป อยู่ในระดับดี ส่วนผู้บริหารที่มีอายุ 31-40 ปีมีทัศนคติอยู่ในระดับดีมาก

2.3 ผู้บริหารที่มีวุฒิต่ำกว่าอนุปริญญา และผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีทัศนคติต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกอยู่ในระดับดีมาก ส่วนผู้บริหารที่มีวุฒอนุปริญญาหรือเทียบเท่า มีทัศนคติต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกอยู่ในระดับดี ด้านเหตุผลผู้บริหารที่มีวุฒิต่ำกว่าอนุปริญญาและปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีทัศนคติอยู่ในระดับดี ส่วนผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีทัศนคติอยู่ในระดับดีมาก ด้านศาสนา ผู้บริหารที่มีวุฒิทางการศึกษาทุกระดับ มีทัศนคติอยู่ในระดับดีมาก ด้านความรักเมตตา ผู้บริหารที่มีวุฒิต่ำกว่าอนุปริญญา และอนุปริญญาหรือเทียบเท่า มีทัศนคติอยู่ในระดับดี ผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีทัศนคติอยู่ในระดับดีมาก

2.4 ผู้บริหารที่มีประสบการณ์การทำงานในโรงเรียนทั้ง 10 ปีหรือต่ำกว่าและ 11 ปีขึ้นไป มีทัศนคติต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกอยู่ในระดับดีมากทั้ง 2 กลุ่ม ด้านเหตุผลและด้านศาสนา ผู้บริหารทั้ง 2 กลุ่ม มีทัศนคติอยู่ในระดับดีมาก ด้านความรักเมตตา ผู้บริหารทั้ง 2 กลุ่ม มีทัศนคติอยู่ในระดับดี

2.5 ครูที่นับถือศาสนาคาทอลิกและศาสนาอื่นๆ มีทัศนคติต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกอยู่ในระดับดี ด้านเหตุผลครูมีทัศนคติอยู่ในระดับดีมากทั้ง 2 กลุ่ม ด้านศาสนาและด้านความรักเมตตา มีทัศนคติอยู่ในระดับดี โดยที่ทัศนคติด้านความรักเมตตามีค่าต่ำกว่า ทัศนคติด้านศาสนาทั้ง 2 กลุ่ม

2.6 ครูทุกกลุ่มอายุมีทัศนคติต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกอยู่ในระดับดี ด้านเหตุผล ครูที่มีอายุ 21-30 ปี มีทัศนคติอยู่ในระดับดี ส่วนครูที่มีอายุ 31-40 ปี และ 41 ปีขึ้นไป มีทัศนคติอยู่ในระดับดีมากทั้ง 2 กลุ่ม ด้านศาสนาและความรักเมตตา ครูทุกกลุ่มอายุมีทัศนคติอยู่ในระดับดี โดยที่ทัศนคติด้านความรักเมตตามีค่าต่ำกว่าทัศนคติด้านศาสนาทุกกลุ่ม

2.7 ครูที่มีวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับต่าง ๆ ทุกระดับ มีทัศนคติต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกอยู่ในระดับดี ด้านเหตุผล ครูที่มีวุฒิต่ำกว่าอนุปริญญาและวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่ามีทัศนคติอยู่ในระดับดีมาก ส่วนครูที่มีวุฒิปริญญาหรือเทียบเท่ามีทัศนคติอยู่ในระดับดี ด้านศาสนาและด้านความรักเมตตา ครูทุกกลุ่มมีทัศนคติอยู่ในระดับดี โดยที่ทัศนคติด้านความรักเมตตาต่ำกว่าด้านศาสนาทุกกลุ่ม

2.8 ครูที่มีประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน 10 ปีหรือต่ำกว่า และ 11 ปีขึ้นไปมีทัศนคติต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกอยู่ในระดับดีทั้ง 2 กลุ่ม ด้านเหตุผล ครูที่มีประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน 10 ปีหรือต่ำกว่า มีทัศนคติอยู่ในระดับดี ส่วนครูที่มีประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน 11 ปีขึ้นไป มีทัศนคติอยู่ในระดับดีมาก ด้านศาสนาและด้านความรักเมตตา ครูมีทัศนคติอยู่ในระดับดี โดยที่ทัศนคติด้านศาสนาสูงกว่าทัศนคติด้านความรักเมตตาทั้ง 2 กลุ่ม

3. ผลการทดสอบสมมติฐาน

3.1 ทัศนคติของผู้บริหารและครูต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่ทัศนคติด้านเหตุผลมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทัศนคติด้านศาสนาและทัศนคติด้านความรักเมตตามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้ง 2 ด้าน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

3.2 ผู้บริหารที่มีความแตกต่างด้านอายุและประสบการณ์การทำงานในโรงเรียนมีทัศนคติต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งขัดแย้งกับสมมติฐานข้อที่ 2 ส่วนผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีทัศนคติต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีทัศนคติสูงกว่าผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาหรือเทียบเท่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนทัศนคติด้านเหตุผลของผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่ผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่ามีทัศนคติสูงกว่ากลุ่มผู้บริหารที่มีวุฒิต่ำกว่าอนุปริญญาและวุฒิปริญญาหรือเทียบเท่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้ง 2 กลุ่ม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

ข้อที่ 2 ส่วนผู้บริหารที่มีวุฒิต่ำกว่าอนุปริญญาและวุฒิปริญญาหรือเทียบเท่ามีทัศนคติด้านเหตุผลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งขัดแย้งกับสมมติฐานข้อที่ 2 ด้านศาสนาและด้านความรักเมตตา ผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาทั้ง 3 ระดับ มีทัศนคติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งขัดแย้งกับสมมติฐานข้อที่ 2

3.3 ครูที่มีความแตกต่างด้านศาสนา อายุ วุฒិการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ในโรงเรียน มีทัศนคติต่อปรัชญาการศึกษาของตอนบอสโกไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งขัดแย้งกับสมมติฐานข้อที่ 3

3.4 ทัศนคติและการปฏิบัติตามทัศนคติของผู้บริหารและครูมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความแตกต่างด้านเหตุผล ด้านศาสนา และด้านความรักเมตตาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้านทั้ง 2 กลุ่ม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4

3.5 ทัศนคติและการปฏิบัติตามทัศนคติของผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์ด้านเหตุผล ด้านศาสนาและด้านความรักเมตตาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทัศนคติกับการปฏิบัติตามทัศนคติของครูมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ด้านเหตุผล ด้านศาสนาและด้านความรักเมตตาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้ง 3 ด้าน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5

การอภิปรายผลการวิจัย

ในการอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายดังนี้

1.1 ผู้บริหารนับถือศาสนาคาทอลิกทั้งหมด เนื่องจากผู้บริหารทุกคนเป็นนักบวชครูส่วนใหญ่นับถือศาสนาอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่าการรับครูเข้ามาสอน โรงเรียนมิได้คำนึงถึงเรื่องศาสนาอย่างเดียว แต่อาศัยคุณสมบัติอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับการเป็นครูมาเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาช่วย

1.2 ผู้บริหารและครูที่มีอายุ 31-40 ปีมีจำนวนมากที่สุด แสดงว่าผู้บริหารและครูของโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นวัยที่มีความรับผิดชอบสูง มีความรอบคอบ ซึ่งจะเป็นเครื่องช่วยให้

การตัดสินใจในการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.3 ผู้บริหารและครูมีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่าเป็นส่วนใหญ่ แสดงให้เห็นว่าบุคลากรของโรงเรียนได้รับการพัฒนาในด้านความรู้พอสมควร ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในปัจจุบัน สำหรับผู้บริหารและครูที่มีวุฒิต่ำกว่าอนุปริญญา โรงเรียนน่าจะพิจารณาส่งเสริมให้ศึกษาเพิ่มเติม เพราะปัจจุบันการศึกษาก้าวหน้าไปมาก ควรมีการเพิ่มเติมความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อจะได้นำมาใช้พัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น

1.4 ผู้บริหารส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน 11 ปีขึ้นไป แสดงว่าผู้บริหารมีประสบการณ์พอสมควร การเรียนรู้จากประสบการณ์จะช่วยให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะการบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ (สมพงษ์ เกษมลิน, 2513 : 592) ส่วนครูมีประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน 10 ปีและต่ำกว่าเป็นส่วนใหญ่ แสดงว่าครูในโรงเรียนมีการโยกย้ายหรือลาออกเป็นประจำ ผู้บริหารควรหาวิธีบำรุงขวัญและกำลังใจให้แก่ครูเพิ่มขึ้น เพราะการโยกย้ายบ่อยเกินไปย่อมมีผลกระทบต่อการเรียนการสอนของโรงเรียนไม่มากนักน้อยในแง่ที่ว่าครูใหม่ต้องเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับกฎระเบียบของโรงเรียน ทำให้ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนลดลง เพราะขาดความต่อเนื่อง

2. ข้อมูลเกี่ยวกับระดับทัศนคติของผู้บริหารและครูต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโก มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลดังนี้

2.1 กลุ่มผู้บริหารมีทัศนคติต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกอยู่ในระดับดีมาก ผู้บริหารทุกกลุ่มอายุ วุฒิกการศึกษา ประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน มีทัศนคติต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกอยู่ในระดับดีมาก ยกเว้นผู้บริหารที่มีวุฒิอนุปริญญาหรือเทียบเท่า มีทัศนคติต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกอยู่ในระดับดี แต่ค่อนข้างต่ำมาก ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากผู้บริหารเป็นนักบวชในคณะภคินีผู้รับใช้ดวงหทัยนิรมลของพระแม่มาเรีย ได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้และขั้นตอนการฝึกอบรมตามแนวปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกก่อนการปฏิบัติงานตนเป็นนักบวชมาแล้วทุกคน จึงมีความเข้าใจและยอมรับคุณค่าดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า ระดับทัศนคติที่ดีมากของผู้บริหารที่มีต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกเกิดจากการเรียนรู้และตีคุณค่าของปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกไว้สูงมาก "เพราะกระบวนการขั้นพื้นฐานของการเรียนรู้นั้นมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการสร้างทัศนคติ เพราะทัศนคติประกอบขึ้นจากความรู้ต่าง ๆ ที่เคยเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะของสิ่งนั้น บวกกับการตีคุณค่าของสิ่งนั้น ๆ ตามความรู้ที่มีอยู่" (โลภา ชูพิกุลชัย, 2522 : 17 อ้างอิงมาจาก Carl Hovland, n.d.)

2.2 ครูมีทัศนคติต่อปรัชญาการศึกษาของตอนบอสโกอยู่ในระดับดี โดยที่ทัศนคติของครูทุกกลุ่มศาสนา อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงานในโรงเรียนอยู่ในระดับดีเช่นเดียวกัน ที่เป็นดังนี้ เนื่องจากครูทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน ย่อมได้รับอิทธิพลจากสถาบันที่ตนสังกัดอยู่ ทั้งจากกฎระเบียบ ข้อบังคับและขนบธรรมเนียมประเพณีของสถาบันที่ต้องถือปฏิบัติ เพราะสถาบันเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเกิดทัศนคติของบุคคล (สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2525 : 101, ถวิล ชาราโกชน์, 2526 : 66) นอกจากนี้ โรงเรียนยังเป็นกลุ่มอ้างอิงของบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นบรรทัดฐานทางพฤติกรรมและทัศนคติของบุคคล (สถิต นิยมญาติ, 2524 : 63) ในขณะที่ครูสังกัดอยู่ในกลุ่ม ย่อมมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นให้สอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่มเสมอ นอกจากนี้ ทัศนคติของครูยังเกี่ยวเนื่องกับผลประโยชน์ที่ครูได้รับจากโรงเรียน เช่น เงินเดือน สวัสดิการ ชื่อเสียงและการยอมรับ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีเครื่องล่อ ที่ว่าบุคคลจะยอมรับทัศนคติที่สร้างผลประโยชน์ให้ (โลภา ชูนิกุลชัย 2522 : 16) จึงอาจกล่าวได้ว่าทัศนคติที่ดีของครูที่มีต่อปรัชญาการศึกษาของตอนบอสโก เกิดจากอิทธิพลของสถาบันและผลประโยชน์ที่ได้รับจากโรงเรียน ในขณะที่ครูคนหนึ่งพึงควรได้รับ

3. ข้อมูลเกี่ยวกับการทดลองสมมติฐานการวิจัย มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายตามลำดับของสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

3.1 สมมติฐานข้อที่ 1 ผู้บริหารและครูมีทัศนคติต่อปรัชญาการศึกษาของตอนบอสโกแตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูมีทัศนคติต่อปรัชญาการศึกษาของตอนบอสโกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่ทัศนคติของผู้บริหารสูงกว่าทัศนคติของครูทุกด้าน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นดังนี้อาจเป็นเพราะว่า มีความแตกต่างด้านสถานภาพ การฝึกอบรม และการดำเนินชีวิต ระหว่างผู้บริหารซึ่งเป็นนักบวชและครูที่เป็นฆราวาส ผู้บริหารได้รับการเตรียมตัวในด้านปรัชญาการศึกษาของตอนบอสโกระหว่างการฝึกอบรมก่อนการปฏิบัติตนเข้าเป็นนักบวชเป็นเวลานาน จึงมีความเข้าใจหลักปรัชญาการศึกษาของตอนบอสโกเป็นอย่างดี ประกอบกับการมีอุดมการณ์แน่วแน่ที่จะสละตนเองเพื่อทำงานรับใช้สังคม โดยอาศัยปรัชญาการศึกษาของตอนบอสโกเป็นเครื่องมือในการประกอบภารกิจ (พระวินัยคณะภคินีผู้รับใช้ฯ, 2530 : 6) และมีความมั่นใจในสิ่งที่ตนเองได้เลือกปฏิบัติ ในขณะที่ครูซึ่งเป็นฆราวาส เมื่อเข้ามาทำงานในโรงเรียน ได้รับการถ่ายทอดปรัชญาการศึกษาของตอนบอสโกจากการสังเกตและปฏิบัติตามระเบียบของสถาบันเท่านั้น จึงเป็นไปได้ว่าทัศนคติของครูที่มีต่อปรัชญาการศึกษาของ

ตอนบอลโกมีความเข้มข้นน้อยกว่าผู้บริหาร ทั้งนี้เนื่องจาก ทักษะคติประกอบด้วยองค์ประกอบด้าน ความรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรม องค์ประกอบทั้งสามนี้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและมีความ เข้มข้นแตกต่างกันไป (สุชา จันทรเฒ, 2524 : 80) อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบทัศนคติ ของผู้บริหารและครูต่อปรัชญาการศึกษาของตอนบอลโกทั้ง 3 ด้านเป็นรายชื่อแล้ว สามารถนำมา อภิปรายดังต่อไปนี้

3.1.1 ด้านเหตุผล (ดูตาราง 34 ในภาคผนวก 1) พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อ 9 ที่กล่าวถึงความเอาใจใส่พัฒนานักเรียนตาม พื้นฐานและความเหมาะสมของแต่ละคนเพียงข้อเดียว ทำให้เห็นว่าผู้บริหารและครูมีความคิดเห็น ไม่ตรงกันในเรื่องสำคัญอย่างยิ่งของการพัฒนานักเรียนตามระบบป้องกัน คือ การค้นพบศักยภาพ ของนักเรียนและช่วยพัฒนาให้สมบูรณ์เต็มที่ (Lemoney, 1935 : 85) โดยที่ผู้อบรมจะต้องเรียนรู้ถึงเบื้องหลังความเข้มแข็งของผู้รับการอบรม เพราะการพัฒนาบุคคลจะต้องยึดหลักปรัชญาความ แตกต่างระหว่างบุคคลเป็นพื้นฐานสำคัญ (ป. กนิษฐนาคะ, 2531 : 13) โดยเหมาะแก่กรณีในวง ล้อมและอายุของนักเรียน ตามสภาพเวลาและสถานที่ (สภาพระลึงคายนาวาติกันที่ 2 คำแถลง เรื่องการอบรมตามหลักพระคริสตธรรม, 2512 : 211) ผู้บริหารและครูควรปรึกษาหารือกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน เพื่อหาทางปรับวิธีการที่เหมาะสมในการเรียนรู้ถึงพื้นฐานความ เข้มแข็งของนักเรียน วิธีการอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้เข้าใจความแตกต่างของนักเรียน ได้ดีขึ้นก็คือ การการจัดทำระเบียบและสมบทติกประวัติของนักเรียนทุกคนไว้อย่างละเอียดและเป็นปัจจุบันเสมอ ซึ่งจะ เป็นเครื่องอำนวยความสะดวกและรวดเร็วแก่ครูในการค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน ดัง ที่มิผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอมาว่า เพื่อช่วยให้เข้าใจนักเรียนดีขึ้น โรงเรียนควรสืบหาและจัด ทำประวัติของนักเรียนทุกคนอย่างละเอียด ดังนั้นผู้บริหารควรพิจารณาและหาช่องทางปฏิบัติตามที่มิผู้ เสนอแนะมา เพื่อให้การเรียนรู้ถึงนักเรียนแต่ละคนจะได้ เป็นไปอย่างมีระบบ ครูและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องทุกคนจะได้มีความเข้าใจนักเรียนได้ตรงกัน ซึ่งจะ ทำให้การพัฒนานักเรียน ในโรงเรียน สามารถบรรลุเจตนารมณ์ของระบบป้องกันที่มุ่งพัฒนาศักยภาพของเยาวชนอย่างอิสระและเป็นธรรม ซาติอย่างแท้จริง (Avallone, 1977 : 30)

3.1.2 ด้านศาสนา (ดูตาราง 35 ในภาคผนวก 1) พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเกือบทุกข้อ ในที่นี้จะแยกอภิปรายเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 เกี่ยวกับเรื่องความศรัทธาต่อพระมารดาหรืออ ซึ่งพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในข้อ 13 ที่กล่าวถึงการประดิษฐานรูปแม่พระ

ในโรงเรียน และพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในข้อ 16 ที่กล่าวว่า ความศรัทธาต่อแม่พระคือการเลียนแบบคุณธรรมของแม่พระในด้านความอ่อนหวาน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และความพากเพียรอดทน เหตุที่พบความแตกต่างในประเด็นนี้อาจเป็นเพราะว่า ความเชื่อเกี่ยวกับแม่พระเป็นความเชื่อของคริสตชนชาวคาทอลิกเท่านั้น ความเชื่อและความศรัทธาที่แท้ต่อแม่พระทำให้คริสตชนคาทอลิกรับรู้ถึงเกียรติศักดิ์อันสูงส่งแห่งการเป็น "มารดาพระเจ้า" ของพระนางมารีอา และผลักดันให้มีความรักตามประสาลูกต่อพระมารดา และกระตุ้นให้เลียนแบบคุณธรรมต่าง ๆ ของพระแม่ด้วย (สภาสังคายนาวาติกันที่ 2 พระธรรมบัญญัติว่าด้วยเรื่องพระศาสนจักร, 1982 : 161) สำหรับดอนบอสโกและสมาชิกซาเลเซียนทุกคน ผลของความศรัทธานี้ก่อให้เกิดความปรารถนาที่จะรับใช้พระเป็นเจ้าด้วยความมอบใจมอ้อมตนตามแบบฉบับของแม่พระ ด้วยการทำตนเป็นบิดามารดาที่อ่อนหวานของเยาวชน เป็นทหารหาญที่กล้าเผชิญกับความยากลำบากต่าง ๆ เพื่อนำเยาวชนให้บรรลุถึงความสมบูรณ์แห่งอาณาจักรพระเจ้า (Das, n.d. : 457) การประดิษฐ์รูปแม่พระในโรงเรียนซาเลเซียนและสถาบันที่ใช้ระบบป้องกันในการอบรมนักเรียนนอกจากจะเป็นเครื่องเตือนใจให้ทุกคนรู้ว่า แม่พระจะเป็นที่พึ่งและเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือแก่เราในการเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการต่อสู้กับกระแสความคิดพหุนิยมในปัจจุบันที่เกิดจากสภาพสังคม สื่อมวลชนและแบบอย่างที่ไม่ดีอันทำให้สับสน ในสภาพเช่นนี้ แม่พระผู้ประทับอยู่ท่ามกลางพระศาสนจักรซึ่งกำลังจาริกแสวงบุญไปโดยอาศัยความเชื่อ พระนางทรงเป็นแบบฉบับแห่งความหวังที่ไม่ทำให้ผิดหวังเลย (สมณสาส์น "มารดาพระเจ้าผู้ไถ่", 2530 : 89) นับตั้งแต่ยุคสมัยไกลโพ้นในอดีต ลิตบรุษพากันมานิพนธ์พระมารดาด้วยการสดภาวนาขอความช่วยเหลือในยามประสบทุกข์ ในยุคชัศตวรรษ และเมื่อมีความต้องการต่าง ๆ (สภาพระสังคายนาวาติกันที่ 2 พระธรรมบัญญัติว่าด้วยเรื่องพระศาสนจักร, 1982 : 159) ความศรัทธาต่อแม่พระเป็นประเพณีอันดีงามของหมู่คณะซาเลเซียนและสถาบันที่ใช้ระบบป้องกันของดอนบอสโก จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ร่วมงานทุกคนจะต้องเรียนรู้ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อจะได้นำไปถ่ายทอดหรือนำให้นักเรียนปฏิบัติตนอย่างถูกต้องและรู้ถึงที่มาถึงความศรัทธานั้น มิใช่เพียงเป็นการถือปฏิบัติตามกันอย่างไรซึ่งความหมายใด ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดการเข้าใจที่ไม่ถูกต้องและมีทัศนคติที่ผิด ๆ ดังนั้นผู้บริหารควรวางวิธีให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับแม่พระแก่ครู เพื่อครูจะได้มีทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับแม่พระ ตรงตามคำสอนของคานาคาทอลิกและขนบธรรมเนียมที่ดีงามของสถาบันซาเลเซียนที่สืบทอดต่อกันมาเป็นเวลานาน

ประเด็นที่ 2 เรื่องการสอนศาสนาในโรงเรียน พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อ 14 ที่ว่าการสอนศาสนาในโรงเรียนเป็นสิ่งที่ควรสนับสนุน และพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ในข้อ 17 ศาสนิกที่ควรเป็นพลเมืองที่ดีด้วย และข้อ 23 การสอนให้นักเรียนเข้าใจถึงแก่นแท้ของศาสนา ก่อนให้ปฏิบัติศาสนกิจ เหตุที่พบความแตกต่างในประเด็นนี้ อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมุสลิมอิศคณะภคินีผู้รับใช้ฯ มีจุดประสงค์ที่มุ่งอบรมให้นักเรียนเป็นคนมีศาสนา ยึดมั่นในหลักธรรมและศาสนาที่ตนนับถือ (ระเบียบของคณะภคินีผู้รับใช้ฯ ว่าด้วยการบริหารโรงเรียนของคณะ 2528 : 3) ดังนั้น การสอนศาสนาจึงเป็นสิ่งที่โรงเรียนต้องกระทำควบคู่กับการสอนวิชาการอื่น ๆ ครูคือบุคคลสำคัญที่จะกระทำภารกิจอันนี้ให้สำเร็จลุล่วงไป แต่จากแบบสอบถามที่กล่าวไว้ว่าครูบางคนยังไม่มีความรู้ทางศาสนาเพียงพอ เป็นเหตุให้ไม่สามารถอบรมคุณธรรมต่าง ๆ ได้ดีเท่าที่ควร ประกอบกับครูและนักเรียนในโรงเรียนนับถือศาสนาต่างกัน แต่ละศาสนามีหลักคำสอนที่แตกต่างกัน จำเป็นต้องมีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อจะได้เกิดความเข้าใจต่อกันและให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน ครูทุกคนในโรงเรียนควรได้รับการส่งเสริมให้เรียนรู้ศาสนาที่ตนนับถือ ในขณะที่เดียวกันก็ควรได้รับการสนับสนุนให้เรียนรู้หลักศาสนาอื่นด้วย เพื่อจะได้สอนหลักธรรมแก่นักเรียนด้วยความมั่นใจและเข้าใจนักเรียนที่นับถือศาสนาอื่น ๆ ดังที่มีผู้ตอบแบบสอบถามเสนอให้มีการสอนศาสนาแก่ครูนับว่าเป็นข้อเสนอกที่เป็นประโยชน์ เพราะครูเป็นตัวแปรที่สำคัญยิ่งที่จะทำให้โรงเรียนคาทอลิกบรรลุเป้าหมายและความปรารถนาที่ไฝฝืนเอาไว้ โรงเรียนควรฝึกเตรียมครูด้วยความห่วงใยเป็นพิเศษ ให้พวกเขาพร้อมไปด้วยความรู้ทางธรรมและทางโลก (สภาพระสังคายนาวาติกันที่ 2 คำแถลงเรื่องการอบรมตามหลักพระคริสตธรรม, 2512 : 213) เพราะการที่คนหนึ่งมีความรู้ในศาสนาของตนอย่างถ่องแท้ ย่อมปฏิบัติตนเป็นผู้มีคุณธรรมได้ถูกต้องอย่างมีเหตุผล ไม่มมงาย และถ้าได้เรียนรู้ถึงศาสนาอื่นด้วย ย่อมเกิดความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่นที่นับถือศาสนาแตกต่างไปจากตนเอง ซึ่งจะทำให้หน่วยงานจะเกิดความสงบสุข มีความสมัครสมานสามัคคี ดังนั้นการเรียนรู้ศาสนาของครูและนักเรียนจึงเป็นสิ่งจำเป็น โรงเรียนต้องหาวิธีให้ความรู้และช่วยปรับทัศนคติเกี่ยวกับการสอนศาสนาอย่างถูกต้องแก่ครู ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่จะอบรมให้นักเรียนด้านศาสนาได้ผลดี โดยมุ่งเตรียมเขาให้ทำงานอย่างเกิดผลเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติบ้านเมือง และขณะเดียวกันก็เตรียมเขาให้ทำการรับใช้อาณาจักรพระเจ้าด้วย (Braido, 1989 : 128)

ประเด็นที่ 3 เกี่ยวกับการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียน ซึ่งพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อ 18 ที่ว่า เป้าหมายหลักของโรงเรียนคือการปลูกฝังคุณธรรม มิใช่เพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการเพียงประการเดียว และพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในข้อ 20 ปัญหาสังคมทุกวันนี้เนื่องมาจากการละเลยด้านศาสนา และจริยธรรม ข้อ 21 การรู้จักควบคุมตนเองเป็นผลของการฝึกฝนด้านจริยธรรม และข้อ 22 ความบริสุทธิ์ทำให้เยาวชนมีจิตใจเบิกบาน ทั้ง 4 ข้อที่กล่าวมาี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนา นักเรียนที่ทุกฝ่ายยอมรับ ดังเห็นได้จากการที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งรัดด้านจริยศึกษาโดยสนับสนุน และส่งเสริมการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอนให้มีผลต่อการปลูกฝังจริยธรรมในสถานศึกษาทุกระดับ โดยเน้นค่านิยมที่นำไปสู่ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร การประหยัดและการรู้จักประมาณตน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน : เอกสารอัครลาเนา) นอกจากนี้ ดุย (Dewey, 1968 : 18-19) ให้ความเห็นว่า โรงเรียนจะต้องรับผิดชอบต่อการศึกษาจริยธรรมควบคู่ไปกับการให้ความรู้แก่นักเรียน ซึ่งถือเป็นหน้าที่โดยตรงของโรงเรียน และจะต้องเป็นแหล่งสร้างจริยธรรมแก่นักเรียน โดยจัดหาบทเรียนที่เกี่ยวกับสังคม ลอนให้นักเรียนรู้จักการอยู่ร่วมกัน มีความเป็นมิตรต่อกัน และมีความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมที่อยู่รอบตัว ตลอดจนเตรียมนักเรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมด้วย แนวการปลูกฝังจริยธรรมตามระบบป้องกันเน้นการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองด้วยความซื่อสัตย์ ซึ่งประกอบไปด้วยความรับผิดชอบต่อภารกิจวินัยในตัวเองและการรู้จักควบคุมตนเอง นอกจากนี้ความบริสุทธิ์สะอาดของจิตใจจะช่วยให้เยาวชนมีจิตใจสงบและมั่นคง ซึ่งจะต้องมีการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอจนกลับกลายเป็นนิสัย (Braido, 1989 : 135) สุภาพร สุขเจริญ (2531 : 90 อ้างอิงมาจาก อภา ภัณฑช่าง, 2521 : 3) ให้ข้อสังเกตว่า ปัจจัยที่จะช่วยให้เกิดพฤติกรรมทางจริยธรรมมี 3 ประการ คือ แรงจูงใจ แรงเสริม และความคงเส้นคงวา ปัจจัยประการสุดท้ายหมายถึงการปฏิบัติอย่างมีหลักเกณฑ์เสมอต้นเสมอปลาย ซึ่งจะเป็นตัวช่วยให้พฤติกรรมคงรูปโดยมั่นคง นอกเหนือจากแรงจูงใจที่เป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลอยากกระทำ และแรงเสริมซึ่งเป็นตัวเพิ่มที่เป็นผลทำให้เกิดกำลังใจอยากกระทำต่อ ดังนั้นการฝึกอบรมสั่งสอนทางจริยธรรมจะต้องกระทำบ่อย ๆ ฝึกบ่อย ๆ เท่าที่โอกาสอำนวย และฝึกฝนตั้งแต่ยังเล็ก ดังที่มีผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะมาว่า การฝึกฝนทางจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญ ต้องปลูกฝังตั้งแต่เด็กยังเล็ก ซึ่งตรงกับความเห็นของนักทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมที่เชื่อว่า พัฒนาการทางด้านจริยธรรมที่เกิดขึ้นในช่วง 10 ปีแรกของชีวิตมนุษย์นั้น จะฝังรากลึกซึ่งยากแก่การเปลี่ยนแปลง แม้กาลเวลาจะผ่านไปนานเท่านาน (ทินย์สุดา นิลสินธพ, 2523 : 2)

จริยธรรมนี้จะช่วยให้เยาวชนเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคมและเตรียมเยาวชนให้พร้อมที่จะแก้ปัญหาที่กว้างไกลและอยู่ในกรอบที่สังคมกำหนดได้ (ลูราจด์ จันทวานิช, 2523 : 27) ในปัจจุบันครูบางคน นอกจากไม่สอนไม่อบรมจริยธรรมแก่นักเรียนแล้ว ยังประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีแก่นักเรียนอีกด้วย ซึ่งเห็นได้จากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของครูที่ตกเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์เป็นประจำ และเห็นได้จากปัญหาด้านศาสนาที่มีผู้ตอบแบบสอบถามเสนอมาว่า ครูสอนแต่ความรู้แต่ไม่อบรมนักเรียนด้านจริยธรรม ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าท้อใจ ผู้บริหารควรทำความเข้าใจกับครูเหล่านี้ถึงคุณค่าของการอบรมจริยธรรมแก่นักเรียน แม้ว่าจะมีปัญหาและอุปสรรคมากมายท่ามกลางสภาพสังคมปัจจุบันที่เสื่อมทางศีลธรรม แต่การลงแรงของครูเพื่ออบรมนักเรียนนั้นย่อมคุ้มค่าเหนื่อย เพราะผลที่ได้รับย่อมนำความภาคภูมิใจและบุญกุศลที่ยิ่งใหญ่แก่ครู ถ้าหากลูกศิษย์ที่ผ่านการอบรมของเราเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ และทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่ชาติบ้านเมือง คุณค่าดังกล่าวอาจเป็นสิ่งกระตุ้นให้ครูปรับทัศนคติด้านการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนให้สอดคล้องกับทัศนคติของผู้บริหารได้ดียิ่งขึ้น

3.1.3 ด้านความรักเมตตา (ดูตาราง 30 ในภาคผนวก 1) พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเกือบทุกข้อ ซึ่งจะแยกอภิปรายเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 เรื่องการแสดงความรักความเป็นกันเองกับนักเรียน พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ในข้อ 25 ที่ว่า ครูไม่ควรแสดงความรักต่อนักเรียนเพราะจะทำให้เด็กเรียนเหลว และข้อ 29 การให้ความรักความเป็นกันเองแก่นักเรียนในสนาม เหตุที่เกิดความแตกต่างของทัศนคติของผู้บริหารและครูในประเด็นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ความรักความเป็นกันเองในระบบป้องกัน เป็นความรักที่ครูต้องอุทิศตนเองเพื่อนักเรียน ครูต้องมีความเสียสละ ต้องพร้อมที่จะเผชิญความยากลำบากและงานหนักเพื่อประกอบภารกิจของตน (พระสันตะปาปา จอห์น ปอล ที่ 2, 1988 : 16-17) เมื่อเปรียบเทียบสภาพของผู้บริหารและครูแล้ว เห็นว่าภาระหน้าที่ส่วนตัวของทั้ง 2 ฝ่ายมีความแตกต่างกันมาก เช่นความห่วงใยต่อความรับผิดชอบภายในครอบครัว ความมั่นคงในอาชีพ นอกจากนั้น ความรักเป็นนามธรรมที่เกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก ลามารถแบ่งเป็นหลายระดับ เช่นความรักของบิดามารดาต่อบุตร ความรักของมิตร ความรักของลามีภรรยา ความรักที่มุ่งกระทำความดีแก่ผู้ที่ตนรักโดยไม่หวังผลตอบแทน เป็นต้น เจื้อนไขความรักของปรัชญาการศึกษาของตอนบอลโก เป็นความรักประเภทสุดท้าย ซึ่งเป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากคนเรายังมีอารมณ์ความรู้สึก ความต้องการพื้นฐานต่าง ๆ และยังเป็นผู้ที่มีกิเลสอยู่ ประกอบกับนักเรียนมีหลายประเภท ต่าง

จิตต่างใจ มีพฤติกรรมแตกต่างกัน จึงทำความเข้าใจแก่ผู้ปฏิบัติ ซึ่งถ้าหากว่ากระทำไม่ถูกต้อง แล้วจะนำผลเสียมากกว่าผลดี ดังที่มีผู้ตอบแบบสอบถามได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติด้านความรักเมตตาว่า การให้ความรักต่อนักเรียนมากเกินไปทำให้ควบคุมชั้นเรียนลำบาก เพราะนักเรียนอาจคิดว่าครูไม่เอาจริง เป็นเหตุให้ครูผู้อบรมต้องมีความพากเพียรอดทนเป็นอย่างมาก บางทีพบอุปสรรคมากมาย ทำให้เกิดความท้อแท้ ดังนั้น ผู้บริหารควรให้กำลังใจแก่ครู ขณะเดียวกันก็หาวิธีปรับทัศนคติและความเข้าใจของนักเรียนที่มีต่อการแสดงความรักของครูต่อเขาให้ถูกต้อง เพราะผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมนี้ประกอบด้วยครูที่เป็นผู้ให้และนักเรียนที่เป็นผู้รับ ทั้งสองฝ่ายจะต้องมีความเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่อกัน เสียก่อน การปฏิบัติจึงจะเกิดผลดีและเกิดความพึงพอใจ ทั้งผู้ให้และผู้รับ ซึ่งจะช่วยให้ครูปรับทัศนคติของตนให้สอดคล้องกับทัศนคติของผู้บริหารได้ง่ายยิ่งขึ้น

ประเด็นที่ 2 เกี่ยวกับการสร้างความไว้วางใจแก่นักเรียน พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อ 32 ที่ว่า ถ้านักเรียนไว้วางใจครู เขาจะเปิดเผยทุกอย่างที่อยู่ในใจแก่ครู และพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในข้อ 31 ที่ว่าการที่ครูจะเอาชนะใจนักเรียนนั้น ต้องมีความรักนักเรียนอย่างแท้จริง และข้อ 36 ครูควรสร้างบุคลิกที่อ่อนโยนและเป็นคนที่นักเรียนเข้าหาได้ง่าย เหตุที่ทำให้ทัศนคติของผู้บริหารและครูมีความแตกต่างกันในประเด็นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ครูได้รับความไว้วางใจจากนักเรียนน้อยกว่านักบวช ทั้งนี้เนื่องจากนักบวชได้อุทิศตนแล้วเพื่อให้บริการนักเรียนโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนแต่อย่างใด เพราะพวกเขาเชื่อมั่นว่า เป็นพระคริสตเจ้าเองที่พวกเขากำลังรับใช้ หลังความเชื่อมั่นวลงในการอุทิศตนแด่พระเป็นเจ้าโดยสิ้นเชิงของนักบวช ทำให้กิจการงานของพวกเขาแจ่มกระจ่างสว่างไสว และบรรดานักเรียนก็ค่อย ๆ มองเห็นคุณค่าและเกิดความนิยมชมชื่นในการเป็นประจักษ์พยานอันนี้ (สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก, 1988 : 20) อย่างไรก็ตาม การที่ครูมีอิทธิพลเหนือนักเรียนย่อมมีประโยชน์หลายประการ เช่น นักเรียนจะยอมทำตามที่ครูขอ ร้องแม้ในเรื่องที่ยาก ๆ เช่นการถือระเบียบวินัย (พระวินัยชาเลเซียน, 1984 : 249) หรือการที่นักเรียนยอมเผยสิ่งที่อยู่ในใจแก่ครู ย่อมทำให้ครูสามารถเข้าใจสภาพจิตใจ จุดอ่อน และความต้องการของนักเรียน ทำให้สามารถช่วยแนะนำแก้ไขได้ตรงกับปัญหาของนักเรียน ความไว้วางใจที่นักเรียนมีต่อครูเกิดจากความสัมพันธ์ที่ตระหว่งครูและนักเรียน ความสัมพันธ์นี้จะเป็นสิ่งช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความไว้วางใจและพร้อมที่จะหาทางแก้ไขปัญหาและปรับปรุงตนเอง (เพ็ญนิ กันตะวงษ์, 2523 : 52) นอกจากนั้น ในการสร้างบุคลิกให้เป็นคนอ่อนโยนและเป็น

คนที่นักเรียนเข้าหาได้ง่าย จะช่วยให้การอบรมของครูบรรลุผลตามเป้าหมายของระบบป้องกันได้ง่ายขึ้น ผู้บริหารควรทำความเข้าใจกับครูถึงผลประโยชน์ที่เกิดจากการสร้างบุคคลิกดังกล่าวต่อการอบรมนักเรียน ซึ่งดูเหมือนบางทีจะเป็นเรื่องที่ยากลำบากสำหรับบางคน แต่ก็ก็เป็นสิ่งนี้อาจจะพัฒนาให้ดีขึ้นถ้ามีความพยายาม นอกเหนือจากสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ครูทุกคนมีหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนทุกคนและทุกเวลา และจะต้องมีความพร้อมอยู่เสมอ (Lemoine, 1930 : 439) โดยเฉพาะอย่างยิ่งความพร้อมที่จะรับฟังนักเรียนด้วยความสนใจ เข้าใจและเห็นใจ ครูที่ทำเช่นนั้นได้จะต้องมีความเสียสละเป็นอย่างมาก แต่โดยทั่วไปครูทุกคนมีงานสอนเต็มเวลา มีงานต้องตรวจและเตรียมการสอนและปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่โรงเรียนกำหนดอาจทำให้ครูมีจิตใจไม่สงบพอที่จะรับฟังนักเรียนเพราะห่วงกังวลในหน้าที่และมีเวลาน้อย ผู้บริหารควรให้ความสนใจในเรื่องนี้ และหาวิธีอำนวยความสะดวกแก่ครูในด้านเวลา เพื่อครูจะสามารถปฏิบัติภารกิจที่ในการช่วยเหลือนักเรียนด้วยความสบายใจ ซึ่งจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยครูได้ปรับทัศนคติให้ดีขึ้นหรืออยู่ในระดับเดียวกับผู้บริหารได้ง่ายขึ้น

ประเด็นที่ 3 เรื่องการเคารพศักดิ์ศรีของนักเรียน พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในข้อ 33 ที่ว่าครูควรเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของนักเรียนทุกคน แม้คนที่ไม่เก่งไม่ดี และข้อ 34 ที่ว่าความใกล้ชิดระหว่างครูกับนักเรียนเปิดโอกาสให้ครูรู้จักอุปนิสัยต่าง ๆ ของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น เหตุผลที่ทำให้ทัศนคติของผู้บริหารและครูมีความแตกต่าง อาจเป็นเพราะว่า ระบบป้องกันเน้นความใกล้ชิดระหว่างผู้อบรมและผู้รับการอบรม โดยผู้อบรมร่วมเจริญชีวิตด้วยประสบการณ์เดียวกันกับผู้รับการอบรม (พระวิเชียรเมษิน, 1984 : 42) ความใกล้ชิดดังกล่าว นอกจากจะเป็นการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนให้พ้นจากความผิดพลาดแล้ว ยังเปิดโอกาสให้ครูเรียนรู้อุปนิสัยใจคอและพฤติกรรมของนักเรียนได้ง่ายขึ้น ทำให้ทราบถึงจุดเด่นและจุดบกพร่องของนักเรียน ครูจึงสามารถช่วยเหลือให้นักเรียนพัฒนาตนเองอย่างเหมาะสม ในการช่วยเหลือนักเรียน ครูต้องมีความเคารพและยอมรับความเป็นมนุษย์ของนักเรียนเห็นแสดงออกมาทั้งส่วนที่ดีและส่วนที่บกพร่อง โดยตระหนักว่านักเรียนทุกคนเป็นบุตรพระเจ้า ได้รับการยกย่องจากพระบิดาให้มีส่วนในชีวิตพระเจ้า โดยผ่านทางพระเยซูคริสต์ (สภาสังคายนาวาติกันที่ 2 พระธรรมบัญญัติเรื่องพระศาสนจักร, 1982 : 2) การเคารพศักดิ์ศรีหมายถึงการเคารพผู้อื่น เคารพความคิดเห็นที่แตกต่างกัน เคารพกิจกรรมตลอดจนเอกลักษณ์ของแต่ละคน โดยยอมรับขนบธรรมเนียมและความแตกต่างอันชอบธรรมที่แต่ละคนพึงมีได้ (บุญเลื่อน ทวีกันทรัพย์, 2519 : 144-145 อ้างอิงมาจาก เอกสารพระศาสนจักรและลัทธิ

มนุษย์ชน, 1974) ซึ่งบางทีเป็นสิ่งที่ทำได้ค่อนข้างยาก โดยปกติ พ่อแม่ ครูอาจารย์ย่อมชื่นชม บุตรหลานหรือลูกศิษย์ที่มีความสามารถ จนบ่อยครั้งไม่ได้ให้ความสนใจบุตรหลานหรือนักเรียนที่มีความบกพร่อง ทำให้เกิดปัญหาขึ้นมาโดยไม่รู้ตัว ความรักนั้นจะแล้งทำไม่ได้ เด็กย่อมรู้ว่าใครแสดงความรักแก่ตนก่อน แล้วก็ย่อมสนองบ้าง เด็กที่ขาดความรักจากพ่อแม่ มักจะหนีโรงเรียน ไม่เอาใจใส่การเรียน เกียจคร้าน ไม่คบหากับใคร เป็นนักทำลายสิ่งของ (ประหยัด ทองมาก, 2527 : 16) ระบบป้องกันเน้นให้ครูเอาใจใส่นักเรียนที่มีปัญหาเป็นพิเศษ เพื่อทดแทนความรักที่นักเรียนไม่ได้รับจากครอบครัว (สมณะกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก, 1988 : 19) ซึ่งปัจจุบันพบปัญหานี้มาก ดังที่มีผู้ตอบแบบสอบถามได้กล่าวถึงมากที่สุดว่า พ่อแม่มีเวลาให้ลูกน้อยลง เนื่องจากสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจ ครอบครัวหย่าร้าง ทำให้ลูกขาดความอบอุ่น ท้อแท้ต่อชีวิต ไม่มีกำลังใจ บางทีประพฤติดื้อก้าวร้าว เกียจคร้านและไม่สนใจเรียน ดังนั้น ครูควรได้รับการชี้แจงจากผู้บริหารถึงผลดีของความใกล้ชิดระหว่างครูและนักเรียน และการยอมรับนักเรียนตามสภาพพื้นฐานที่เป็นจริงของนักเรียนแต่ละคน เพราะว่าความเข้าใจที่ถูกต้องจะเป็นเครื่องช่วยปรับทัศนคติของครูได้ดีขึ้น ซึ่งจะนำผลประโยชน์แก่การอบรมนักเรียน

กล่าวโดยสรุป จากผลการเปรียบเทียบทัศนคติของผู้บริหารและครูต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโก ทำให้เห็นถึงความแตกต่างในแง่มุมมองต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทัศนคติของผู้บริหารและครูให้สอดคล้องกัน แม้ว่าทัศนคติของทั้ง 2 ฝ่ายจะมีความแตกต่างกัน แต่ทัศนคติของครูก็อยู่ในระดับดี การที่ครูมีทัศนคติที่ดีต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโก ย่อมหมายความว่าครูมีความไว้วางใจในเนื้อหาและยอมรับปรัชญาดังกล่าว (สถิตย์ นิยมญาติ, 2524 : 60) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกมีเนื้อหาสาระที่ทันสมัย มีความเป็นสากล ครูทุกคนสามารถเรียนรู้และเข้าใจได้ไม่ยาก และยอมรับในคุณค่าจนก่อให้เกิดทัศนคติที่ดี ซึ่งเป็นเรื่องที่น่ายินดี ผู้บริหารควรที่จะฉวยโอกาสอันดีนี้ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจอันดีต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกของครูให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้ทัศนคติของผู้บริหารและครูมีความสอดคล้องต่อกัน เพราะในการปฏิบัติงานขององค์การใด ๆ นั้น ทัศนคติเป็นสิ่งที่สำคัญมาก โดยเฉพาะทัศนคติของกลุ่ม หากสมาชิกส่วนใหญ่ขององค์การมีทัศนคติไม่ดีต่อการดำเนินงานขององค์การ ขบวนการปฏิบัติงานของกลุ่มบุคคลในองค์การจะไม่ดี ทำให้องค์การล้มเหลวในที่สุด (สมพงษ์ เกษมสิน, 2521 : 240)

3.2 สมมติฐานข้อที่ 2 ผู้บริหารที่มีความแตกต่างด้านอายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน มีทัศนคติต่อปรัชญาการศึกษาแตกต่างกัน

ผลจากการวิจัยพบว่า ผู้บริหารที่มีความแตกต่างด้านอายุและประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน มีทัศนคติต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งขัดแย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่สอดคล้องกับงานวิจัยของเนาวนิตย์ เงินแจ้ง (2531 : บทคัดย่อ) และ สมชาย มิตรมูลนิทัศน์ (2531 : บทคัดย่อ) ที่ว่าอายุและระยะเวลาการปฏิบัติงานไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างด้านทัศนคติ เหตุที่ผู้บริหารที่มีความแตกต่างด้านอายุและประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน มีทัศนคติต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะวิธีการปฏิบัติตามระเบียบวินัยของนักบวชและการทำหน้าที่ประจำวันของนักบวชไม่แตกต่างจากกันเท่าใดนักทั้งในด้านตารางเวลาและการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นสิ่งที่นักบวชทุกกลุ่มทุกวัยต้องปรับตัวให้เกิดความเคยชินในสิ่งเดียวกัน ทำให้อายุและประสบการณ์การทำงานในโรงเรียนของผู้บริหารไม่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างด้านทัศนคติ ส่วนผู้บริหารที่มีความแตกต่างด้านวุฒิการศึกษา มีทัศนคติต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่ามีทัศนคติต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกสูงกว่าผู้บริหารที่มีวุฒินอปริญญาหรือเทียบเท่า ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของเนาวนิตย์ เงินแจ้ง (2531 : บทคัดย่อ) ที่ว่า วุฒิกการศึกษาของศึกษานิเทศก์จังหวัดมีส่วนทำให้เกิดความแตกต่างด้านทัศนคติต่อการนิเทศการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาความแตกต่างของทัศนคติด้านเหตุผล พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 คู่ที่พบความแตกต่างคือ ระหว่างผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่ากับผู้บริหารที่มีวุฒินอปริญญาหรือเทียบเท่า และ ระหว่างผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่ากับผู้บริหารที่มีวุฒิต่ำกว่าอนุปริญญา กล่าวคือ ผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่าซึ่งเป็นกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาสูงสุดในกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม มีทัศนคติด้านเหตุผลดีกว่าผู้บริหารกลุ่มอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมชาย มิตรมูลนิทัศน์ (2531 : บทคัดย่อ) ที่ว่า ความรู้และทัศนคติมีความสัมพันธ์ทางบวก แสดงว่าเมื่อมีความรู้สูง ทัศนคติย่อมสูงตามไปด้วย เหตุเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่า ส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ของคณะภคินีผู้รับใช้ฯ ให้ศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศอย่างกว้างขวาง มีโอกาสได้ศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจัง ได้พบปะสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการกับครูอาจารย์และนักศึกษาหลายประเภทหลายระดับ ทำให้มีความรู้กว้างขวาง จึงทำมีทัศนคติด้านเหตุผลดีกว่าผู้บริหารกลุ่มอื่น ๆ ที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่า ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของเจริญ ไวรวิจนกุล ม.ป.ป. : 6) ที่ว่า การศึกษาก่อให้เกิดความเจริญทางปัญญา จิตใจ ลังคม พละนาถัย และยัง

อบรมมาชิกของสังคมให้รู้จักตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ

3.3 สมมติฐานข้อที่ 3 ครูที่มีความแตกต่างด้านศาสนา อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ในโรงเรียน มีทัศนคติต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกแตกต่างกัน

ผลจากการวิจัยพบว่า ครูที่มีความแตกต่างด้านศาสนา อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ในโรงเรียน มีทัศนคติต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งขัดแย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ มีงานวิจัยที่สอดคล้องและขัดแย้งกับงานวิจัยนี้ในด้านที่เกี่ยวกับตัวแปรด้านศาสนา อายุ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงานดังนี้คือ ด้านศาสนา สอดคล้องกับงานวิจัยของเมธี ปิลาณานนท์ (2526 : บทคัดย่อ) ที่ว่า ครูฆราวาส ทั้งคริสต์และพุทธมีทัศนคติเชิงบวกต่อวิชาชีวะครู ด้านอายุและประสบการณ์การทำงาน ขัดแย้งกับงานวิจัยของยุทธนา นูทอง (2520 : บทคัดย่อ) ที่ว่า ครูที่มีอายุและประสบการณ์ต่างกัน มีทัศนคติต่อระบบอาวุโสของวิทยาลัยครูแตกต่างกัน และขัดแย้งกับงานวิจัยของนวลจันทร์ ทิมวงศ์ (2511 : บทคัดย่อ) ที่ว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่า มีทัศนคติต่อวิชาชีวะครูแตกต่างจากครูที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่า การที่ครูทุกกลุ่มศาสนา อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ในโรงเรียน มีทัศนคติต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่า เมื่อครูสมัครเข้ามาสอนในโรงเรียนและได้รับการคัดเลือกจากโรงเรียนแล้ว ย่อมมีความพึงพอใจในระดับหนึ่ง ที่เป็นแรงจูงใจให้ครูทุกคนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโก ดังที่ เนาวนิตย์ เงินแจ้ง (2531 : 132 อ้างอิงมาจาก นีออน กลิ่นรัตน์, 2528 : 94-95) กล่าวว่า การที่บุคคลมีแรงจูงใจหรือต้องการสิ่งใด จะทำให้บุคคลนั้นสร้างทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้นขึ้นมา นอกจากนี้ วิธีการเรียนรู้ถึงปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกของครูไม่แตกต่างกันดัง ได้กล่าวมาแล้ว จึงทำให้ครูทุกคน แม้ว่าจะมีศาสนา อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงานในโรงเรียนที่ต่างกัน มีทัศนคติต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกไม่แตกต่างกัน การที่ครูในโรงเรียนมีทัศนคติต่อปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกไม่แตกต่างกันนั้น ย่อมเป็นการง่ายแก่ผู้บริหารในการพัฒนาครูในด้านที่เกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโก เพราะครูทุกคนมีความคิดเห็น เป็นแนวเดียวกันอยู่แล้ว

3.4 สมมติฐานข้อที่ 4 ทัศนคติและการปฏิบัติตามทัศนคติของผู้บริหารและครูแตกต่างกัน

ผลจากการวิจัยพบว่า ทัศนคติและการปฏิบัติตามทัศนคติของผู้บริหารและครูมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้ง 2 กลุ่ม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนั้น เพราะทัศนคติเป็นเรื่องของความรู้ ความเข้าใจ และความรู้สึก ซึ่งเป็นบทบาทที่

คาดหวังว่าควรจะเป็น ส่วนการปฏิบัติเป็นสภาพความเป็นจริง เป็นเรื่องของการกระทำซึ่งมีปัจจัยที่แตกต่างจากทัศนคติหลายประการ กล่าวคือ ทัศนคติเกิดขึ้นทันทีเมื่อบุคคลมีความรู้ มีประสบการณ์ มีความเข้าใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Anastasi, 1976 : 543) ส่วนการปฏิบัตินั้น นอกจากความรู้แล้ว ยังต้องประกอบไปด้วยความสามารถที่จะกระทำและความต้องการที่จะกระทำโดยคาดหวังจากประโยชน์และคุณค่าของการกระทำนั้นด้วย (ดวงเดือน พันธุนาวิน, 2527 : 58) จึงทำให้ทัศนคติกับการปฏิบัติตามทัศนคติของผู้บริหารและครูมีความแตกต่างกัน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวาณี คิตละเอียด (2520 : บทคัดย่อ) ที่ว่า เมื่อมองโดยส่วนรวมแล้ว บทบาทที่เป็นจริงของบุคคลและสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยแตกต่างจากบทบาทที่ผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษาคาดหวังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในการเปรียบเทียบทัศนคติกับการปฏิบัติตามทัศนคติของผู้บริหารและครูทั้ง 3 ด้านเป็นรายข้อ (ดูตาราง 34-40) มีข้อน่าสังเกตที่คล้ายคลึงกันระหว่างผู้บริหารและครูอยู่ประการหนึ่ง คือ ในข้อ 29 ที่เกี่ยวกับการแสดงความรักความเป็นกันเองต่อนักเรียน ค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติมีค่าสูงกว่าค่าทัศนคติเล็กน้อย แสดงว่า ผู้บริหารและครูปฏิบัติความรักความเป็นกันเองกับนักเรียนได้ดีกว่าทัศนคติที่มีอยู่ ซึ่งเป็นเรื่องน่าดีใจ เพราะหลักการที่สำคัญประการหนึ่งของปรัชญาการศึกษาของคอนบอสโกนั้น อยู่ที่การแสดงความรักความเป็นกันเองกับนักเรียน ซึ่งเป็นเครื่องกระตุ้นให้การเรียนการสอนและการอบรมเกิดผลอย่างแท้จริง (Franco, n.d. : 9) นอกจากปัจจัยของบทบาทที่คาดหวังและสภาพความเป็นจริงที่ทำให้ทัศนคติกับการปฏิบัติตามทัศนคติของผู้บริหารและครูมีความแตกต่างกันแล้ว ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ทำให้ตัวแปรทั้ง 2 มีความแตกต่างกัน ซึ่งได้แก่ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอมา ดังจะนำมาอภิปรายประกอบสมมติฐาน ดังนี้

3.4.1 ด้านเหตุผล

ผลจากแบบสอบถามสามารถแยกออกเป็นประเด็นใหญ่ ๆ 3 ประเด็น คือ ผู้ปกครอง ครู และนักเรียน ปัญหาด้านผู้ปกครอง เป็นปัญหาที่มีผู้ตอบแบบสอบถามกล่าวถึงมากที่สุด คือ ผู้ปกครองรักและตามใจลูกมากเกินไป ไม่ยอมเข้าใจครู ไม่ยอมให้ครูว่ากล่าวตักเตือนเมื่อลูกทำผิด ไม่ให้ความร่วมมือกับโรงเรียน สาเหตุของปัญหานี้ อาจจะมิใช่เกิดจากผู้ปกครองรักและตามใจลูกมากเกินไป แต่อาจเป็นเพราะว่าผู้ปกครองไม่เข้าใจนโยบายการอบรมของโรงเรียน การอบรมจะเกิดผลดีถ้าได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นับตั้งแต่พ่อแม่ ครู อาจารย์ และผู้ใกล้ชิดกับนักเรียนทุกคน โดยทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือร่วมใจกัน หากพูดกันตามความจริงแล้ว โรงเรียนกับบ้านมีความมุ่งหมายที่ตรงกันอยู่อย่างหนึ่ง คือ ต้องการให้นักเรียน

เจริญงอกงามในทางที่ถูกต้องควร ดังนั้น บ้านกับโรงเรียนจึงควรมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เพื่อประสานงานกันในการให้การศึกษาอบรมแก่นักเรียนและเพื่อความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างครูและผู้บริหาร (ภิญโญ สาธร, 2514 : 68) เมื่อโรงเรียนมีนโยบายการอบรมที่ดีก็ควรประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองทราบ เพื่อให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันอย่างเต็มที่ ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์แนวการอบรมของโรงเรียนให้มากขึ้น การประชาสัมพันธ์อาจทำได้หลายรูปแบบ เช่น การประชุมชี้แจงนโยบาย การประกวดและการแข่งขันต่าง ๆ การแสดงละครและดนตรี การออกวารสารของโรงเรียน การจัดตั้งสมาคมครูและผู้ปกครอง เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง ทั้งเป็นโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าใจจุดประสงค์ของการดำเนินงานและปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียน ซึ่งจะเป็นหนทางสนับสนุนนโยบายการอบรมของโรงเรียนให้บรรลุผลยิ่งขึ้น (ภิญโญ สาธร, 2523 : 431-434)

ปัญหาด้านตัวครู ที่เกิดจากความไม่เข้าใจปรัชญาการศึกษาของ ดอนบอสโกก็ดี การที่ครูไม่เข้าใจนักเรียน โดยเฉพาะเด็กวัยรุ่นก็ดี ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้การอบรมไม่บรรลุผลเท่าที่ควรนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับปัญหานี้ให้มาก เพราะการปฏิบัติงานของครูจะเกิดผลอย่างแท้จริงต้องเกิดจากความเข้าใจต่อหลักการและวิธีการปฏิบัตินั้นเป็นอย่างดี นอกจากนั้น การอบรมนักเรียนจะเกิดผลอย่างแท้จริงต้องเกิดจากการร่วมมือของทั้ง 2 ฝ่ายคือฝ่ายครูซึ่งเป็นผู้ให้และฝ่ายนักเรียนซึ่งเป็นผู้รับ ทั้ง 2 ฝ่ายจะต้องพบปะสนทนาหารือกันด้วยความเข้าใจ ดังนั้นผู้บริหารควรจัดการอบรมให้ความรู้ที่จำเป็นในการอบรมแก่ครู เพราะการฝึกอบรมมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกซึ่งเป็นหลักการอบรมเฉพาะของโรงเรียน ดังที่ มอร์ริสัน (Morrison, 1976 : 154) กล่าวว่า ก่อนอื่นหมด ครูชาววาสิโนโรงเรียนซาเลเซียนควรได้รับการฝึกฝนด้านวิธีการและขนบธรรมเนียมซาเลเซียน เพื่อจะได้ยอมรับบรรยากาศเฉพาะของหมู่คณะในรูปแบบความคิด ความรู้สึก การดำเนินชีวิตและการทำภารกิจ การฝึกอบรมอาจทำได้โดยการเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญบรรยาย หรือทำการประชุมพิเศษ เพราะโดยปกติแล้ว สำหรับครูใหม่ โรงเรียนทุกแห่งย่อมเป็นสถานที่ทำการแห่งใหม่ของครู และมักมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ตามสภาพเงื่อนไข วิธีการทำงานของโรงเรียน นโยบาย การปฏิบัติ รวมตลอดจนถึงโครงสร้างและเนื้อหาของงาน จึงจำเป็นต้องให้ครูได้รับความรู้และมีโอกาสติดตามการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ สำหรับครูเก่าที่เคยสอนอยู่แล้ว เวลามาผ่านไปนาน ๆ ก็ควรได้รับการฟื้นฟูสิ่งที่ได้รับมา หรือรับรู้สิ่งใหม่ ตามการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยด้วย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานแก่ครู

ด้วย (ธงชัย สันติวงศ์, ม.ป.ป. : 124)

ปัญหาที่เกี่ยวกับนักเรียนส่วนใหญ่เกิดจากความไม่เข้าใจความรัก ความหวังดีที่ครูมีต่อเขา และการขาดแรงจูงใจที่จะกระทำดี ทำให้นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือกับ ครูเท่าที่ควร ครูควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจด้วย เพราะการแสดงความรักต่อนักเรียนอย่าง เตี้ยวยังไม่พอ ต้องแสดงให้นักเรียนรู้ว่าเขาได้รับความรักจากครูด้วย (Avalone, 1977 : 45) การสนทนากับนักเรียนทั้งเป็นกลุ่มและส่วนตัวจะช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างครูและนักเรียน นอกจากนี้ ครูควรหาเรื่องที่นักเรียนสนใจมาคุยกับนักเรียนนอกเหนือจากการสอนในห้องเรียน ถ้าผู้ใหญ่สนใจและรักสิ่งที่เด็กรัก เด็กย่อมสนใจและรักในสิ่งที่ผู้ใหญ่ปรารถนา และให้ความร่วมมือ (Franco, n.d. : 9) ซึ่งจะทำให้การอบรมของครูบังเกิดผลง่ายขึ้น

3.4.2 ด้านศาสนา

จากการตอนแบบสอบถามปลายเปิด ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อสังเกตว่า สภาพสังคมปัจจุบันทำให้การอบรมมีความยุ่งยากมากขึ้นหลายประการ ค่านิยมสมัยใหม่ทำให้เยาวชนเป็นคนฉาบฉวย รักสนุก ละเลยต่อศีลธรรม จริยธรรม ค่านิยม ขนบธรรมเนียม และประเพณีอันดีงามของไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อุ่นตา นพคุณ (2531 : 35) กล่าวถึงปัญหาด้าน จริยธรรมว่า ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วของสังคมไทยที่กำลังเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรม ความเป็นอยู่ของคนไทยถูกกระทบกระเทือนอย่างยิ่ง โดยเฉพาะผลต่อสถาบันครอบครัวและชีวิตของเด็ก เนื่องจากสังคมให้ความสำคัญด้านวัตถุนิยมตาม ความเจริญทางเศรษฐกิจและสภาพสังคม ไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนด้านคุณธรรม กระบวนการความผิด ถูก ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์และคุณธรรมอื่น ๆ ในที่สุดเยาวชนถูกชักจูงให้มีพฤติกรรมและ จริยธรรมที่ไม่เหมาะสมตามสิ่งยั่วยุต่าง ๆ เป็นหน้าที่ของ โรงเรียนที่จะเสนอค่านิยมที่ถูกต้องให้แก่ นักเรียน เพื่อให้รู้จักแยกแยะว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควรแก่การประพฤติปฏิบัติ ดวงเดือน นันทมุนาวัน (2527 : 59) กล่าวถึงผลการวิจัยเกี่ยวกับความสามารถต่อต้านการยั่วยุหรือการมีวินัยแห่งตนว่า ในการปลูกฝังศีลธรรมและจริยธรรมให้แก่เยาวชน จะต้องปลูกฝังความมีวินัยแห่งตน ซึ่งเป็นลักษณะนอกเหนือจากลักษณะทางจริยธรรมด้วย การมีวินัยแห่งตนสามารถใช้เป็นเครื่องวัดระดับ พัฒนาการทางจิตของบุคคล ซึ่งจะช่วยให้ครูเข้าใจว่าควรคาดหวังว่านักเรียนประเภทใด เมื่ออายุเท่าใดจึงมีวินัยแห่งตน ซึ่งจะเป็นกรอบในการตัดสินใจว่านักเรียนคนใดต้องพัฒนาการทางนี้ และสมควรได้รับความช่วยเหลือ เพื่อกระตุ้นให้เกิดพัฒนาการทางวินัยแห่งตนให้สูงขึ้น นอกจากนี้ การปลูกฝังจริยธรรมต้องอาศัยแบบอย่างที่ดีของครู เช่น การเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่ มี

ความรับผิดชอบ รู้จักควบคุมอารมณ์ รู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจหา เคารพในสิทธิของผู้อื่น และมีกิริยามารยาทที่สุภาพเรียบร้อย เป็นต้น ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งที่ผู้ตอบแบบสอบถามกล่าวถึงคือ ผู้บริหารให้ความสนใจด้านวัตถุ ด้านธุรการ และด้านวิชาการมากเกินไป จนละเลยการอบรมด้านจริยธรรมและการอบรมทั่ว ๆ ไปนั้น ในสภาพสังคมปัจจุบันที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและมีการแข่งขันด้านวิชาการสูง ผู้บริหารในฐานะผู้นำของสถาบันต้องหันมาเร่งรัดด้านวิชาการมากขึ้น จนดูเหมือนว่าละเลยการอบรมด้านจริยธรรมซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของโรงเรียน สำหรับผู้บริหารของโรงเรียนมูลนิธิคุณนารีผู้ใช้ฯ ซึ่งเป็นนักบวช นอกจากเป็นผู้นำขององค์การตั้ง เช่นผู้บริหารการศึกษาโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว ยังเป็นผู้นำทางศาสนาที่ทำหน้าที่เผยแพร่คุณธรรมและจริยธรรมด้วย จึงต้องให้ความสำคัญต่อการอบรมด้านจริยธรรมในโรงเรียนเป็นอันดับแรก ดังนั้นผู้บริหารต้องทบทวนบทบาทของตนเองเสียใหม่ว่า ได้ปฏิบัติตนเป็นผู้นำด้านศาสนาและจริยธรรมอย่างเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด และทำการปรับปรุงแก้ไขบทบาทของตนเองให้สอดคล้องกับฐานะและภารกิจที่ได้รับมอบหมาย คือ เป็นผู้นำในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ ตลอดจนเอกลักษณ์และบุคลิกภาพตามแนวจิตตารมณ์ของดอนบอสโก (ระเบียบของคณะภคินีผู้ใช้ฯ ว่าด้วยการบริหารโรงเรียนของมูลนิธิ. 2528 : 4) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว โรงเรียนควรมีแผนการอบรมที่ชัดเจนและจริงจัง ซึ่งอาจกระทำได้โดยการสำรวจสภาพปัจจุบันและปัญหาว่าโรงเรียนมีความต้องการอะไร ควรคาดหวังอะไรจากการอบรมจริยธรรมแก่นักเรียน แล้วกำหนดแนวทางการอบรมไว้อย่างต่อเนื่อง เลือกแนวทางที่เหมาะสมและเป็นไปได้มากที่สุดมาดำเนินการ และทำการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงแก้ไขจุดบกพร่องและหาแนวทางพัฒนาให้ดีขึ้นอยู่เสมอ การที่โรงเรียนกำหนดแนวทางการอบรมอย่างมีระบบ ย่อมเป็นเครื่องช่วยให้บุคลากรทุกฝ่ายร่วมมือกันพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพสมความมุ่งหมายของโรงเรียน

3.4.3 ด้านความรักเมตตา

ผู้ตอบแบบสอบถามยังได้ให้ความเห็นว่า สภาพเศรษฐกิจ สังคม และปัญหาครอบครัว ทำให้เด็กต้องประสบปัญหาต่าง ๆ มากมาย พ่อแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ไม่มีเวลาอยู่ใกล้ชิดลูก (อุ้นตา นพคุณ. 2532 : 15) ภาวะการอบรมส่วนใหญ่จึงตกเป็นของโรงเรียน (สุภาพร สุขเจริญ. 2531 : 2) โรงเรียนพึงถือเป็นหน้าที่ที่จะทดแทนความรักความอบอุ่นที่เด็กไม่ได้รับจากที่บ้าน (สมนกระทรวงเนื่องการศึกษาคาทอลิก. 1988 : 19) ครูควรให้ความใกล้ชิดกับนักเรียนเป็นพิเศษ จากปัญหาที่ว่า ครูมีเวลาอยู่กับนักเรียนน้อย เพราะมุ่งวิชาการ

มากเกินไป และยังทำให้ครูเกิดความเครียดและความท้อแท้ในบางครั้งนั้น ผู้บริหารควรให้ความสนใจและหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว หาวิธีให้ครูสามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขของระบบป้องกันที่เน้นให้ผู้ใหญ่อยู่ใกล้ซิดเด็กเสมอ (พระวินัยคณาจารย์, 1984 : 42) ซึ่งอาจทำได้โดยการลดชั่วโมงสอนของครูให้น้อยลง การจัดระบบงานให้รัดกุมมากขึ้น หรือการเพิ่มบุคลากรของโรงเรียนให้เพียงพอแก่ความต้องการ เพื่อไม่ให้ครูเกิดความตึงเครียดในการปฏิบัติงานจนเกินไป

3.5 สมมติฐานข้อที่ 5 ทักษะคิดและการปฏิบัติตามทักษะคิดของผู้บริหารและครูมีความสัมพันธ์กันเชิงบวก

ผลจากการวิจัยพบว่า ทักษะคิดและการปฏิบัติตามทักษะคิดของผู้บริหารและครูมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเป็นไปตามความเชื่อทางจิตวิทยาที่ว่า ทักษะคิดเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งที่ฝังอยู่ในจิตใจของบุคคล หากมีสิ่งเร้าอย่างหนึ่งอย่างใดที่เกี่ยวข้องกับทักษะคิดของเขาแล้ว บุคคลจะแสดงพฤติกรรมอย่างเดียวกันออกมาเสมอไป (สุชา จันท์เอม, 2524 : 81) การที่ทักษะคิดของผู้บริหารและครูมีความสอดคล้องต้องกัน เป็นเรื่องที่น่ายินดี แต่เมื่อสังเกตค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติของความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 2 พบว่า ค่าความสัมพันธ์ระหว่างทักษะคิดและการปฏิบัติตามทักษะคิดของครูมีค่าสูงกว่าผู้บริหาร ที่เป็นดังนี้ อาจเป็นเพราะว่า ลักษณะกลุ่มของผู้บริหารมีความเป็นเอกพันธ์มากกว่ากลุ่มครูที่มีความแตกต่างด้านกาลนา พื้นฐานการฝึกอบรมและการดำเนินชีวิต กลุ่มที่มีความเป็นเอกพันธ์สูงจะมีค่าสหสัมพันธ์ต่ำ (Hinkle, Wiersma, and Jurs, 1982 : 121) ดังนั้น กลุ่มผู้บริหารที่มีความเป็นเอกพันธ์ของกลุ่มสูงกว่ากลุ่มครูจึงมีค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรต่ำกว่ากลุ่มครูซึ่งมีความเป็นเอกพันธ์ต่ำกว่า

ข้อเสนอแนะ

มูลนิธิฯควรใช้ดวงพหุขนิรมลของพระแม่มาเรีย

1. ควรกำหนดนโยบายและให้การสนับสนุนการให้ความรู้เรื่องปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกแก่ครูในโรงเรียนของมูลนิธิทั้ง 6 แห่ง โดยวางโครงการอบรมระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกดียิ่งขึ้น

2. กำหนดให้มีการประชุมระหว่างผู้บริหารและครูในโรงเรียนของมูลนิธิทั้ง 6 แห่ง

เพื่อจัดทำแผนการอบรมอภิบาล (Educative Pastoral Plan) โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์เกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโก และหาวิธีการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการอบรมนักเรียนตามแนวทางปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโก

โรงเรียนของมูลนิธิ

ฝ่ายบริหาร

1. ควรประชุมชี้แจงนโยบายการอบรมของโรงเรียนให้ผู้ปกครองนักเรียนทุกระดับชั้นทราบเป็นประจำทุกปี เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจนโยบายการอบรมของโรงเรียนดีขึ้น เพื่อความร่วมมือกับโรงเรียนในการอบรมนักเรียน รวมทั้งพิมพ์เอกสารแจกผู้ปกครอง
2. ควรเน้นการอบรมตามแนวปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกในการประชุมครูประจำเดือนทุกครั้ง เพื่อเตือนใจและกระตุ้นให้ครูตื่นตัวต่อการอบรมตามแนวปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกอยู่เสมอ
3. ควรหาเอกสารและตำราเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาของดอนบอสโกให้ครูได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อครูจะได้ใช้เวลาว่างค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง
4. ควรจัดระบบแนะแนวของโรงเรียนให้เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำระเบียบประวัติของนักเรียนทุกคนอย่างละเอียดและเป็นปัจจุบันเสมอ เพื่อสะดวกในการค้นคว้าหาข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนได้รวดเร็วยิ่งขึ้น
5. ควรสนับสนุนความศรัทธาต่อแม่พระให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะการเลียนแบบคุณธรรมของแม่พระ และการฝากตัวไว้ในความคุ้มครองของพระมารดาด้วยความไว้วางใจเยี่ยงบุตรที่รักของพระนาง
6. ควรสนับสนุนให้ครูทุกคนมีโอกาสสอนศาสนาแก่นักเรียน เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ทางศาสนา เพราะเป็นโอกาสให้ครูต้องค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมก่อนที่จะไปสอนนักเรียน ขณะเดียวกันควรสนับสนุนศาสนพิธีของศาสนาอื่นบ้าง เพื่อให้นักเรียนที่นับถือศาสนาอื่นมีโอกาสปฏิบัติศาสนากิจของตนเอง
7. ควรเน้นการอบรมจริยธรรมในโรงเรียนเป็นอันดับแรกและกระทำอย่างจริงจัง โดยจัดทำโครงการอบรมของโรงเรียนอย่างชัดเจนและต่อเนื่องตลอดทั้งปี และชี้แจงให้ครูและนักเรียนทุกคนทราบ เพื่อความเข้าใจและง่ายต่อการติดตามผล

8. ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษในโอกาสสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวกับตอนบอสโก เช่น วันฉลองนักบุญยอห์น บอสโก วันฉลองนักบุญตอมินิก หรือระลึกถึงเลารา วิญญาณและเยาวชน ตัวอย่างอื่น ๆ ของชาวเลเซียน เพื่อเป็นการเตือนใจนักเรียนให้เลียนแบบคุณธรรมของนักบุญและเยาวชนตัวอย่างเหล่านี้

9. ควรส่งเสริมกีฬา ดนตรี และกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสดูแลออกในทางที่ถูกที่ควรและเป็นการพัฒนาสมรรถภาพต่าง ๆ ของร่างกายอย่างเต็มที่

10. ควรจัดกิจกรรมและสวัสดิการเพื่อส่งเสริมขวัญและกำลังใจให้ครู เพื่อครูได้มีความรู้สึกรับประกัน ปลอดภัยในการทำงาน ไม่ลาออกไปทำงานที่อื่นบ่อยเกินไป

ฝ่ายครูผู้สอน

1. ควรศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาของตอนบอสโกเพิ่มเติมจากเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาของตอนบอสโกดียิ่งขึ้น

2. ควรให้ความร่วมมือแก่โรงเรียนในการอบรมตามแนวปรัชญาการศึกษาของตอนบอสโก โดยให้ความใกล้ชิด ความรัก ความเมตตาและความเป็นกันเองกับนักเรียนมากขึ้น เพื่อจะได้รู้จักนักเรียนและให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

3. ควรหาความรู้เกี่ยวกับศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น และปฏิบัติธรรมเป็นประจำ เพื่อจะได้สอนจริยธรรมแก่นักเรียนด้วยความมั่นใจยิ่งขึ้น

4. ควรสอดแทรกจริยธรรมในการสอนเรียนทุกวิชา โดยหาวิธีที่เหมาะสมและเนื้อหาที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนให้มากที่สุด

5. ควรหาความรู้ด้านการแนะแนวเพิ่มเติม เพื่อจะได้นำหลักการใหม่ ๆ ด้านการแนะแนวมาประยุกต์ใช้กับปรัชญาการศึกษาของตอนบอสโก ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการอบรมตามแนวปรัชญาการศึกษาของตอนบอสโก ในกลุ่มโรงเรียนของมูลนิธิฯ เพื่อหาแนวทางส่งเสริมการอบรมที่เหมาะสมกับนักเรียนในโรงเรียนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น